

Тайбың камгалалының Совет комитетинин меделели

МОСКВА. (СЭТА-ның корр.). Агаарга, космос делеминге болгаш сүт ааганга ядролук чепсектиң шеңделерин кылырын хорутууда дугайында АКШ-тын, Англияның болгаш Совет Эвделинин төзөлектеринин аразына чедип алдыган дугуружуктуң ханымы-биле таарымгаңы Тайбың камгалалының Совет комитети совет хөй-ниитинин үтүрүндө илереткен.

Текстини үш күнүлерини аразына дугуружуп алган кероге дүргөт сүт ааганга болгаш күштүгү болуп кирген турарын, делегейин бүгү-ле күрүнерин аңра каттышкан турарын совет кижилер иши-биле күрүсү турар деп, Комитеттин парламент дамыдып берген меделелинде чугаалап турар.

Агаарга, космос делеминге болгаш сүт ааганга ядролук чепсектиң шеңделерин кылырын космосду чөгүсү турар деп, Комитеттин парламент дамыдып берген меделелинде чугаалап турар.

баштайгы чугуаа базым болуп турар деп оң ийи айткан турар. Ам дугуружула чедип алдында, тайбынның совет талаакчылары төмөржолдук дайынның кыжынын чыгарып дөш, чер кырыга тайбынның тилелгези дөш бүгү-ле улустар-биле кады улам-на күрүсү болгаш чепсектеринге боттарының быжыг шиптирликни дугуружунга болгаш бүрүн дүжүрүн боттандыраарынын орунуче чүгүсү турар деп, меделелинде чугаалап турар.

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлениниң органы

Партия коммунизмче аппарат чоруур

РСДРП-ниң II съездинин алдан чыл оян өөрүшкүтүгү уде делегтер турар бис. Съездеги күрүсү алдыгган партияның бирги программасы чедикшигиниң күсүтүнген — бистин чуртта мөчүкүчү аңгыларын эрге-чагыргазы ууткатынган. Ийги программа боттанган — СССР-ге социализм бүрүн-биле туулунга чедир тилелен. Совет улус үшкү программаны амыдыралга тилелелги боттандырып турар — коммунист нийтиледин чырыктыктыг туудун туруп үндүрүп турар.

Ийги съездинин соонда эртен алды оң чылдар чүгө кайтамчы эки төгүт эвес, харын улут үлелеринин болгаш тилелелеринин оруу, оң ачымы-биле бистин Төрөөн чуртувусу тоол-доматка ышкан чарыгын болгаш бүгү чер бөмбүрүндө кырында улут өскерилер болуп турар. РСДРП-ниң II съездинин эгелен ажалы-биле бодуствун чуртувустун база делегейин бүгү улустарынын амгы болгаш келер үезин холаштырып турар бис.

Чөгүм-на ийи, чүс чылын эгеленде коммунист болгаш ажалыч партиядарын улут ө-бүленинге үнденин тургускан, ам бөмбүрүктүн бүгү бүдүрүндө ажалдап турар болгаш депшилерини оруу-биле социализмче болгаш коммунизмче кижилер делегейин дөшкүдөшкүдөшкү кол, башкарыкчы күжү болуп турар чаа делегейин партиязы — ленинчи большевик партиязы херек кырында тыптып келген.

Ленинчи партияның политиказын шынчыг чоруунуң өн-не көсүкү болгаш бүтүрүлдү херечин бола, ол партия ажалыч аңгыны партиязы болуп тыптып келген, ам бүгү улустун партиязы, оң шыгыгатынган авангард партиямы болур. Совет Эвделинин Коммунист партиямы улуска логунал туруп турар, улуска бараан болур болуп ажал-чорудулазын утка-шынары кылдыр көрүп турар.

Марксист өөренин чогадыкчы өзү-биле үргүлүшү база төгүтүшү, улут Ленин нийтиледин чаартырына, күш-ажалын кижилеринин доди идеалдары боттандырына революшун партиязы ажал-чорудулазын укур-дуазын, ролон болгаш кол-кол принциптерин бүгү талагы үнденилген. «Эрге-чагырга өзүс делегейге организационда өскө чөпөк пролетариатта чөк... пролетариат база оңу марксизмин принциптери-биле ийелин каттыштырып миллион-миллион ажалыч чоннары ажалын аңгыны армияны каттыштырып турар организационны материалдык чыгыс өн-биле быжыгалаарың ачымы-биле чүгө ийи тилелтирбес күш болуп болур болгаш чылаш чок болур. Ол армияны мурунга орус хаан өзүсү ичирөөн эрге-чагыргазы-да, делегей капитализм ичиреп турар эрге-чагыргазы-да туржуп шыдавас деп, Владимир Ильич РСДРП-ниң II съездинин соонда бижжэ.

Бистин чуртун төөгүсүне болгаш бүгү делегей төөгүсүне СЭКП-ниң XX, XXI болгаш XXII съездинин төөгүтүгү шиптирлери-биле делегтеринин өсүлүгү оң чылдар оңа черин ээлеп турар. Ол болза өзүсү-ла улут оң чылдар болган. Ол коммунист тургузушкунуң төөгү бижимелинге тоза арын болуп кирер.

Ол чылдарын дугурунда марксизм-ленинизмче удуранышкы чүгү — Сталина чүдүрү чорукту шиптирлик чок кылган, амыдыралды ленинчи принциптерин болгаш нормаларын катап тургускан, СЭКП бүгү-ле адирларга совет нийтиледин улут-чагай түндүлдериг болурун чедип алган. Социализм экономика бүрүн-чарга кедериг улут базымы кылган. Култура болгаш эртем чечетилген турар. Улустун СССР-ниң амыдыралы белип турар. СЭКП-ниң камгалалы аргалы быжыгалан. Бистин Төрөөн чуртувусту ат-адары бүгү делегейге улам-на улуту-биле өскөн.

Бажиге чүдүр чорукту сойгалап илереткен чорук болгаш оң уржуктары-биле делегей совет кижилеринин чогадыкчы күштерин төгүсүне болгаш хереклериңе каланыгындан-да артык делегтерин айткан. Партияны болгаш улуту чыгыс өн Төрөөн чуртунуң чагай чоруу дөш демин күш-ажыла көстүп көрбөни-биле быжыгалан, чаа күштер-биле тулуккан.

«Коммунист партия — ол дээрге улустун хүлээп көргөн болгаш шыгыгатынган баштыкчымы-дыр, штер, — деп, Н. С. Хрушев СЭКП ТК-ның июнь пленумунга чугаалаан. — Партия болза улустун организациондык чыгыс өн, чаа нийтиледин тургузушкунуң конструктор-дур, совет нийтиледин удуруткучу болгаш башкарыкчы күжү-дүр».

СЭКП, оң Төп Комитети марксизм-ленинчи өөренин арыг болуп чоруун чыгыш чок камгаланышан, массаларын революшун практиказын чаа дуржулазы-биле, кижилер төөгүсүнүн өндүрүгү угаанын чаа чедикшинери-биле оңу байланышкан, мурунчү делегтеринин ролон чүгө мурунчү төөгүсүнүн удурулга бодуран партия күсүсү болуп — дөш Владимир Ильичиниң ол айткышынын барымдалап турар. XXII съездинин хүлээп алганы партиянын үшкү программасы — чогадыкчы марксизм-ленинизмниң чыгыш чок логунтияны. Алдан чыл мурунда, РСДРП-ниң II съездинин бирги

РСДРП-НИҢ II СЪЕЗДИНИҢ 60 ЧЫЛ БОЛГАНЫНГА ЭРТЕМ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

Бистин партиямы, аны-дүңма коммунист болгаш ажалыч партиядар, бүгү делегейге кижилер төөгүсүн кайтамчы болушкунуң демделген турар. Алдан чылдын мурунда, 1903 чылдын июль 30-де, РСДРП-ниң II съездинин, ийги Интернационалдык реформичи партиядарын үнденин-биле ылгалдык революшун марксисти партияны, дайынчы ленинчи большевик партияны херек кырына тургускан төөгүтүгү съезд аяктыгган.

РСДРП-ниң ийги съездинин Россияны ажалыч аңгыны амыдыралына, бистин чуртувустун революшун шиптирлери болгаш делегейин революшун шиптирлери болгаш төөгүсүнүн өзүсү өндүрү чыгыс болушкун болган дээрин илеткелди демделген.

Сессияны болуп эртенки марксизм-ленинизмче институтуң хурадаар азын байраал шипчи кир шипкен турган. Сессияны ханымында — партияны улут үнденилген, бүгү делегейин ажалыч чоннарыны баштыкчы болгаш башкы В. И. Ленинни чуртуу. Россияга революшун шиптирлери

Совет улустун бүгү тилелелеринге бистин партиямын күжү

болгаш кол ролон коммунизмниң дайыныны билеп турар деп, П. Н. Поспелов үргүлүшүп чугаалаан. Чүгө болуңуң авангард — ленинчи партияның удурулгазы-биле революшун ажалыч аңгы революшун тараачынар-биле өздөшкөн алган. «Россияны чартып тууду», Совет эрге-чагырганы тургузуу база оңу камгалап ап шыдаар деп чүвени олар билип турар.

Чөгүм-на харын оң ужурунда коммунизмниң дайынының кестери бирги ээледе бистин партиямысче, оң төөгүсүнүн, оң амы ажал-чорудулазынча угаалган. Ленин чурттап турган үезинде коммунизмниң дайыныны болгаш оларнын дуулаачылары, оң иштинде трошкистер, «чөп» коммунистер деп адаттынганнар кол согулары ленинчи партияга улут устандырып турганы бидигири болгаш. А партия болуңуң ленинчи шипчы улаанышкыны-биле өскериле чокка чоруп, бодунун ленинчи чыгыс шүтүмүн камгалап база тилел келген.

ХОВУНУҢ АЖЫЛ-ИШЧИЛЕРИНДЕ Кукоруза улам бедип бар чыдар

Бистин бүгү улут Төрөөн чуртувусу ышкан, республикада үнелги мал чөмү култура кукорузаны эт, саржап, сүт болгаш дүк ышкан продукттар-биле ийге адар, оңу оларын-биле туудун кылдыр үнелээр апарган. Оң хөй ногаан массаны алырын чыгыш Каз-Хем районунуң «Кызыл тул» кезде ажалыч артелиниң кукорузачылары база-ла эки билди болу берген.

Бо ажалы-агыда малчынар ол кайтамчы култураның кай хире үнелин билди болгаш колхоз баштаар чир, партия организациы бо харымсалганы ажалга дуржулап, кайтамчы малчынар аразына бо чыг-биле үш чыл дугурунда кукоруза өстүрүп турар Николай Володский, Нестер Завалов, ийи чыл улаштыр ажалдап турар — Анатолий Черныш, Т. Бедней ышкан хоочун механизаторларга удуруткучу звероалары тургускандар.

Бо ажалы-агы чымында нийтизиңе колхоз 450 гектар чере кукоруза өстүрүп турар. Оң колхозунда Биче-Ажыкта тарып оруктан. Мында үш кукорузачы эвөө ол култураны бүгү чыл дугурунда ажалдап, турум ажалдап чылаан. Ажалы-ла хөй: оңурулар аразын четтирген шаа-биле ажалдап кылдыр, култивасташканы-биле кады минералдык чөмүшкүдө төгөр дөш чөмүшкүдө өскөн. Ол бүгү ажалдарын кукорузачы эвөөлөр чыдаар бүрүн чуртуу келген. Оң түнелинде кукорузаның өзүсү дөш хөйнерде көрүңүчү аки.

Биче-Ажыкта үш эвөөлөр Н. Заваловтуң кукоруза кайтамчы бедип бар чоруу, бо хүнерде оң

участогунда кукоруза метр чедир өзе берген, өске бөк үнүштер чок. Н. Володский биле Т. Беднейни эвөөлөр амы уде немелде чөмүшкүдөгү чорудун турар. Оларга эш кылдыр быжыгатынган ажал кукорузачылар Леонид Билон биле Федор Жидев база-ла дуржулап механизаторлардан туудук чөгү ажалдап турар.

Колхозтуң хоочун механизаторларынын бирөөн А. Чернышча удуруткучу кукорузачы эвөө колхоз төөгүсүнүн 45 гектар кукорузаны ажалдап чорутушкан, 30 гектар чигир сөкөланын болгаш 45 гектар черде тарып оруктанган картофельди өстүрүп деп боттарына алган үндөшкүдө багыт эвөө күсүсү келген. Оларын ажалдап турар участкаларында кукорузаның үндүгү өске эвөөлөрүнүн чөптөсү болза-да, чигир сөкөланын болгаш картофельдин өзүсүн өстүрүп өскөн. Мында-ла ол бүгү өөрүчү чөмүшкүдөгү чөптөсү чөмүшкүдөгү мал чөмү култураларын ажалдап чылаан-биле колхозта нийтизиңе чөптөсү ажалдап ам-да бар. Бир эвөө эш Черныш биле В. Фролов оларын ажалдап чыдаар чигир сөкөланын бүгү шөмүн келдирил болза, мың чыпкан үткүй үнел, хөрунү чыгыштырмаан участкалар хөй, оларын ол бөк үнүштер адырды талазы-биле дарыг хөмчөк албас болза, үнелги култура чер албай барып болур аймык тургустуңуң келген. Чигир сөкөланын чыпкан сөгүн аштарына, суур чогуң ажалдап алгаш, чуртаткычылар шөфтүрү артың ажалдап болза чөгүр.

Кулзун сүт-бараан фермазынын коллективни келер чымы мал кыштагышканына 1400 тонна сөгүн, 4 муң тонна сөгүн чөптөсү белекчү оруктанган. Чыгыш шөмүгү чөгүсү чыгыш харазы-биле чыгыр буганын сөгүн кезер шөмүгүн хөй кезинде сөгүн ажал ховар база чыгыш үнелги өөрүн көр болза үстүнде ажалган сөгүн болгаш сөгүн белекчел амыр чык эвөө сөгүл болур. Суур чыныга чыдапкан 122 гектар лөңөрлөңү тарып турар. Механизаторлар чыл бүгү бердик дүжүтү ажал ап турар. Ленинчери баштай сөгүн кылдыр, оң соонда сөгүн кылдыр кезип ап турар.

Элегесчилер бо чылын конугуш ажалдап. Час база чай донугу талазыны эки сугтарган. Ийи-чүгү оң үнүгү ажал эки болган.

О. НАМЧЫЛАК,
«Шынын» тускай корр.

«Мөңгөй» совхозунун саанчызы Мария Мартыненко чартык чылда бодунга быжыгалаан 45 инек бүрүндө 1070 кг сүттү саап алган. ЧУРУНТА: — М. Мартыненко. Фото В. ЛУКОВТУУ.

О. НАМЧЫЛАК,
«Шынын» тускай корр.

Сигенчилериниң сөгүтүгү ажалыңиң соңурун күрүсүңиң илередириңе, салбыр эргелчел эш Доопкан мынчаар чугаалай-дыр: — Амгы уде бистин сөгүнчү бригадымы Чоллак-Кара-Сугта сөгүн кылып турар ийи...

Чоллак-Кара-Сугта чөдө бердинис. Ажал берген көргөн, билген чүлелер дугайың сагышкымы аарып, хөңүсүс чыгаар-ла карар берди. Сигенчилериниң багыт ажалы эвөө, а оларын ажалдаарына таарымчалык байдалды тургусканы болгаш салбырын удуруткучуларын бо ажалда ам-да чугаалап организациондык турары бистин боттарын эргелчел дүвүрүлүшкөн.

Бо амыдында бригада эвөө. Мында үш тракторист, беш машинист, бир повар, шүптү 8 кижилер бар. Дембил Монгушту «трактористиванан, бо улуту удуруткучу» деп каан. Тракторист Чыртап, Оңуру-ол, Дембил болгаш машинист кызым ажалдап турар. Ийи-чүгү оларын ажал-чөмү хандырылганы багай.

Баштай келген хөбө чокка, чүгө эг чип турдувус. Ам эвдизис чөк, чүгө кара шай, чиг хөбө чип тур бис — деп, тракторист Ховалыг Оңуру-ол чугаалай-дыр. Ону эскелериң бидиктеди.

Оларын чуртап турар өнөдө дөшөңиң удуруткучу чөк, кижилер ажал-ла шык чер кырында улут турар.

Ажалды дүргөн кылып бөдүрерин дугайында кичөөңү сальдиниң сөгүн чидип алыры-биле үргүлүчү-ле салбырын төөгүсү чоруп турарлар. Бездени июль 22-де эгелен болза-да, бөдөр ажалды ам-да организационда — Баштай кестинген сөгүн ам «чиде берген». Кезде Совет дарганы Тулш Доржу, ол салбырда (партия организацион секретары) ажал чораш, «сөгүн бөдөр кижилер чорудар бис» дөш ажалыңкыны күсүтүшкөн. Сөгүн бөдөр дүрбаштар чок. Дүрбаштар дугайлары чүдүргөн машинаны Хөндөгү сугра көргөн улут бис. Ийи неделя дугурунда кедирерин ордаякыл келген дүрбаштарын Төв-Ладаан ам чаа-ла чедип келген. Ол дээрин сөгүнчилер-биле чугаалажып тура билди адыныс. Ам оларын өтпел, ажалың кижиринге та кайы хире үр үр херекетчилер чүвө, кестинген сөгүн «чиде бер-

Чылдагааны чүдөл?

Сигенчилериниң сөгүтүгү ажалыңиң соңурун күрүсүңиң илередириңе, салбыр эргелчел эш Доопкан мынчаар чугаалай-дыр: — Амгы уде бистин сөгүнчү бригадымы Чоллак-Кара-Сугта сөгүн кылып турар ийи...

Чоллак-Кара-Сугта чөдө бердинис. Ажал берген көргөн, билген чүлелер дугайың сагышкымы аарып, хөңүсүс чыгаар-ла карар берди. Сигенчилериниң багыт ажалы эвөө, а оларын ажалдаарына таарымчалык байдалды тургусканы болгаш салбырын удуруткучуларын бо ажалда ам-да чугаалап организациондык турары бистин боттарын эргелчел дүвүрүлүшкөн.

Н. ВАНЬКОВ.

С. ПАВУУ.

ССРЭ-НИЦ МИНИСТРЕТ ЧӨВУЛЕЛИНИН ЧАНЫНДА ЧЕЧЕН ЧОГААЛ БОЛГАШ УРАН ЧҮҮЛ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

ЛЕНИНЧИ ШАННАЛДАР КОМИТЕДИНДЕ

1964 ЧЫЛДА ЛЕНИНЧИ ШАННАЛДАР ТЫПСЫР АЖЫЛДАРНЫ ХҮЛЭЭП АЛЫР ДУГАЙЫНДА

Чечен чогаал болгаш уран чүүл талазы-биле Ленинчи шаңналдар Комитеди 1964 чылда Ленинчи шаңналдар тыпсыр-биле ажылдарын хүлээп ал турар.

1. АЖЫЛДАРНЫ САНАДАП КИРИРИНИН ЧУРУМУ

1. Коммунист тургузуушунун сорулганын болгаш совет нийти-ледини ул националдыг культураны улам ийик көдүрерини сорулгаларын шийтерилерини дуузын чедирип турар, эң-не шыларангай ажылдарын: чечен чогаалдын, журналистиканын болгаш публицистиканын, театры болгаш чурула уран чүүлүнүн хөй-ниги калба-биле хүлээп көргөн чогаалдарын көөрү-биле хүлээп алыр.

2. Тускай бир ажыл дээш эвес, дээрн каш ажылдары каттыжып турар азы уран чечен чогаалды талазы-биле үр-түңүдөгү ажил-чорудугазы дээш депинди кириген кандидатураларын көөрү-биле хүлээп албас.

3. Чогаалчылар, композиторлар, журналистер, чурукчулар эвилелдеринин, кинематография ажылдакчыларын эвилелдин баштаар черлерин, ВЦСПС-тин Президиуму, ССРЭ-нин болгаш эвилелдерин республикаларын министрстволарын коллегиялары, ССРЭ-нин Уран чурула академиязы, республикаларын театр институттары, эртем-шинчилел институттары, эдил өрөдөлгө черлери, солунарын болгаш журналистерин редколлегиялары, ажилчи жондорунун куралдары чечен чогаал болгаш уран чүүл талазы-биле Ленинчи шаңналдарын тыпсыр-биле ажылдарын санадап киригилээр.

Ийн-чангыс кижилерин азы болук кижилерин кириген ажылдарын Комитет көрүп чугаалашпас.

4. Билчаарга чечен чогаалдын, журналистиканын болгаш публицистиканын чогаалдарын Ленинчи шаңналдар тыпсыр-биле чүгө оларын доорулан хевир-биле парлагга паразан соонда, а чурула уран чүүлүн, музыкалын, театр уран чүүлүнүн болгаш кинематографиянын чогаалдарын — дегелтерге, парлагга, концерттерге, театрларга болгаш кинолуктарга оларын хөй-ниги калба-биле танышкан соонда, ам санадап кириген турар болур.

5. Ленинчи шаңналдар тыпсыр-биле ажылдарын санадап кириери болза эң-не ичелдеп шийил алырынга үндүлээш болза оларын хөй-ниги баш бурунга чугаалашкы көргөнигин түнелдеп чоруттуган турар ужурут.

Ленинчи шаңналдар тыпсыр-биле санадап кириген чогаалдарын хөй-ниги калба-биле чугаалашкы көргөн турарын хандыр сорулга-биле, бир эвес оларын чүгө ажылдар хүлээп аларын чүгө хуусаа доорулууну мурунда чартык чыл бурунгар парлап үндүрүлөөн (хөйге күөстөк, көргүскен) болза, тодаргайларга, 1963 чылдын июль 15-тен орай эвесе чугаалашкы көөрү-биле хүлээп алыр.

6. Кандидатураларын санадап үндүрээр, чурум эугаар, Ленинчи шаңналдарын катал тыпсыс дээрн барымдалап көөр апарар. Чогаалдары дээш, оң авторлары чазак шайналы-биле мурунда шандык каалкан ындыг ажылдарын чугаалашкы көрөө, ол ажил озаа укур-дузалыг болуп турар болза, чүгө ынчаарда Ленинчи шаңналды тыпсып болур.

7. Чогаалчы эвилелдерин баштаар черлеринин пленумарынга, конференцияларынга азы нийти куралдарынга, ССРЭ-нин Уран чурула академиязын Президиумунга азы нийти хуралынга, чогаалды болгаш эртем-шинчилел албан черлеринин база дээш өрөдөлгө черлеринин эртем чөвүлдеринге, солунарын болгаш журналдарын редколлегияларынга, ажилчи чоннарнын хуралдарынга ылазыладыг болгаш бугу талазы чугаалашкы көргөнигин соонда ам, Ленинчи шаңналдарын тыпсыр-биле кандидатураларын депинди үндүр дугайында шийтерип хүлээп алыр.

8. Ленинчи шаңналдарын тыпсыр-биле коллективти авторларын депинде, бижең ажылдарын чүгө кол кирижикчлери болуп, оң ол кирижикчлери оң чогаалды шыларангай укур-дузалыг болурун база идея, уран-чечен талазы-биле бедиян хандыр болгаш оң-биле кады шаңналга тыпсыр-биле кирип турар коллективти чогаалда оң чогаалчы чедиркинери ол коллективтин өске кирижикчилеринде аңгылай алдыра Ленинчи шаңналды тыпсып

болур хире болза, чүгө ындыг кижилерин оң составынга кирип болур. Бир эвес коллективти ажылды бир азы элэн каш кижилерини удуртулгазы-биле чорудуп турган болза, ажылдын удуртукчузы кым турган дээрин ынаыла айтыр.

9. Ленинчи шаңналдар тыпсыр-биле санадап турар ажылдарын Комитет бугу чылдын дугузунда хүлээп алыр.

1964 чылда Комитет 1963 чылдын декабрь 1-ге чедир кирген ажылдарын чугаалашкы көөр.

II. АЖЫЛДАРНЫ БОЛГАШ НАНДИДАТУРАЛАР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ МАТЕРИАЛДАРНЫ САНАДАП КИРИРИНИН ЧУРУМУ

10. Ленинчи шаңналдар тыпсыр-биле ажылдарын санадап кириеринин даразында чурумун доктааткан:

а) чечен чогаалдын, журналистиканын болгаш публицистиканын чогаалдарын 4-тен эвээш эвес хууну, кириер;

б) музыка чогаалдарын клавира болгаш партиура хевир-биле болгаш магнитофон пленказынга бижип кааны-биле кириер. Программалыг музыка чогаалыга оң программаны, ырларга—сөзү, опера азы балет чүүлдеринге — либреттону—бир хуу кылды кириер.

в) уран-чурула уран чүүлүнүн чогаалдарын оң бодун чорудар. Оң аңгыда, оң чурукка тырттырган үш хуузуу база кириер. Чурула чогаалдарын (ылаңгыа хөй хевирлерин композицияларын) талазы-биле чуруктарын тырттырган хууларын аңгыда оларын фрагменттерин тырттырган чуруктарын база кириер; скульптура чогаалдарын талазы-биле азы-бүрү талалап тырттырган чуруктарын кириер. Тырттырган чуруктарын саны, хемчээли болгаш шынары шаңнал тыпсыр-биле кирип турар чогаалдын дугайында долу болалды кижин бодуна тургузуп келир болур ужурут.

Моменталдыг скульптураны санадап кириерде, ол дугайында документалдыг фильмин кириери эки болур;

г) театр-шниц, опера, ыр болгаш балет уран чүүлүнүн талазы-биле ажылдарын санадап кириерде, кириер чүүл болза: шийинч парлаан программасы, шийин болгаш оң күөсүдүкчилерин тырттырган чуруктар, ынчаарга олар болза кижиге ол дугайында долу болалды кирип келир, ынча саныг, хемчээлиг болгаш шынарлыг болур ужурут, оң ийик шийинч бижемея, операның азы балеттин либреттозуу база кириер.

Оң аңгыда, музыкалык шийин кириерде, оң магнитофон пленказын бижип кааны кириер.

д) кинематография талазы-биле ажылдарын кириерде, сценариянын бижемея болгаш кино-чуруктарын эге-ат болур титрлеринин бижемея кириер;

е) кино-чурук талазы-биле чурукчууну ажилын санадап кириерде, үстүнде санаттыган метриалдардан аңгыда, декорацияларын болгаш хелтерин эге чурулгаларын оригиналдарын ылазыла кириер;

ж) уран чурула болгаш декорация уран чүүлүнүн чогаалдарын оригиналдарын Комитет дедир эгилип бээр.

11. Ажылды Ленинчи шаңнал тыпсыр-биле санадап кириерде, оң санадап турар чагазы-биле кады кириер, аңаа айтыр чүүлдер:

а) ажылды ады, оң доосканын үеи, оң парлаанын үеи болгаш чери (чурула уран чүүлүнүн ажылыга хамаарыштыр оң амыг үеде майда турарын база айтыр);

б) Ленинчи шаңналды тыпсыр-биле кириерин бадыкат турар, ук ажылдын дугайында нийти үнелер;

в) ажылды калбак хөй-ниги хүлээп көргөн дээр дугайында фактыларын көргүскен мезелер;

г) шаңнал тыпсыр-биле санадап кирип кижинин фамилиязы, ады, алазын ады, а ол ышкаш оң чогаал азы сена талазы-биле шолазы.

Ажылды Ленинчи шаңнал тыпсыр-биле санадап кириген организациянын уауртукчузу ол чагаага ат салыр. Бир организация хөй ажил-

дарын санадап киригенде, ажил бурүүнчө чагааны бижиер.

Коллективти кандидатураларын санадап киригенде, чага-биле кады санадап кирип турар ажылдын киржикчи бурүүнүң канчаар киришкен тодаралып турар шымынганга база кириер (чурула уран чүүл талазынын ажылдарын талазы-биле ол шымылгага санал кириген коллективти бугу кирижикчилери ат салыр ужурут).

12. Санадап кириген дугайында чагаа даразында документалыг кошкан турар:

а) чогаалчы эвилелдин баштаар черинин, министрство коллегиязын, эртем чөвүлдеринин калбак хуралынын ажилчи чоннарнын хуралдарын протоколдары болгаш оң-дара өскө;

б) кандидат дугайында мезелер: ады, алазын ады, фамилиязы (паспортта бижең ол хевээр), шолазы, төрөөн чылы, партияжи байлаы, националы, өрөдөлгөзи, тускай эртеми, тускай эртеминин талазы-биле ажилын стажы, хүндүлүг болгаш эртем талазы-биле аттары, шаңналдары, ажылдап турар чери болгаш албан дугайында, албан черинин болгаш бажынын телефоннары, кандидаттын 9x12 болгаш 3x2,5 см хемчээлиг фото-чуруктары;

в) кандидат бурүүнүн чогаалчы биографиязы;

г) кандидаттын алган шаңналынын дугайында шымылга, ол дугайында чазактын чарыктарынын үеин болгаш номерин; Курне шаңналы тыпсыска дугайында доктаалдарын үеин, номерин айтыр;

д) ажылды киска (ийи артыдан ашпас) допчулал-аннотациязы; оң чогаалчы төөгүзү илереткен болгаш ол дугайында кол мезелерин дыйнаткан, парлаан чүүлдерин тиражтары болгаш хунерин, музыка чогаалдарын, шынарин чеже күөсүткенин саны, оларын чеже кижин көргөн, чурула уран чүүлүнүн материалды болгаш хемчээли база оң-дара өскөн дегит допчулал-аннотациязы кириер турар;

е) парлаан дугайында шымылга; воюму парлап үндүргөн хуунун дугайында шымылга; музыка чогаалын азы шийин баштап күөсүткенин дугайында парлаан чаралдары болгаш программалары, шынарлары, концерттерин чеже көргүскенин, чеже кижин көргөнигин дугайында мезелер дегелге каталогу болгаш оң ажилдап турган үеинин, оң чеже кижин көргөнигин дугайында шымылга; фильмин кажан үндүргенин, оң чеже көргүскенин болгаш өске-дара чүүлдерин дугайында шымылга.

13. Чагаа уң ажылдын хөй-ниги талазы-биле үнелелдин дугайында материалдарын жокар:

а) ажил дугайында долу библиография шымылга;

б) парлаганын үнелел (кезил алганы азы шымыткан хуузу);

в) хөй-ниги организацияларыга чугаалашкы турганынч стенограммалары;

г) ажылды хөй-ниги канчаар үнелээнин көргүзүп турар өске-дара материалдар (номчукулар болгаш көрүкчүлөр конференцияларынын, хөй-ниги чугаалашкыларын, хөй-ниги дугайында мезелер, үнелелдер дептеринге ажилды дугайында чүбү бижең болгаш өске-дара).

Санадап турар ажылды шүгүмчүлөп турар материалдарын база кириштербишпаан, шүгүмчүлөп материалдарын долу-биле Комитетке кириген турар.

Ажылды санадап кириген организация болза, кандидатуранын дугайында документацияны кириген соонда Комитетти көрүп турар материалдарын хөй-ниги канчаар көрүп турарын айткан чаа материалдарын немеле кылдыр база чоруткуллар ужурут.

ССРЭ-нүн улустарыннын дыйдарын кырынга уң шүгүмчүлөп материалдарын орус дылга оңудуурлар чорудар болза улам окуду.

Ленинчи шаңналдар тыпсыр дугайында бугу-ле санадаптын мынчаар чорудар: Москва хоорай, И-51, Неглинна кудумчу, бажың 15, ССРЭ-нин Министрат Чөвүлеленин чанында Чечен чогаал болгаш уран чүүл талазы-биле Ленинчи шаңналдар Комитеди. Телефоннары: Б 3-44-67, Б 3-19-30, К 5-63-25.

Югослав улуска акы-дуңма дузаламчы

Парлаалга дыңнатканы-биле алдыра, Югослав хоорай Скоплене районунга болгаш күштүг чер шимчээшкени дыка материалдыг чогаалды таварыштырган. Чүс-чүс чурталга бажынары болгаш албан черлери үрелип бузулган. Муң-муң кижилер оран-базың чок артык. Өлүм-чидим-дээ бар болган.

Акы-дуңма дузалажыгы болгаш Совет Кызыл Крестия бугу келжигунеринин Югославиянын улустарына хүндүлелерин сепкилин илереттишпаан, югослав эштерге дузалаарын күөсүшпаан. ССРЭ-нин Кызыл Крест болгаш Кызыл Чартык

Ай нийтилеринин Эвилелдинин куускумунун президиуму халас белек кылдыр 50 муң рубль нийти туңгунт эм аймаан болгаш аш-чөм аймаан акы-дуңма югослав Кызыл Крестин адрезинге эң-не чокку үеде чорудар деп шийтирилээн.

Чагыар болган халатпаң качыг-даан акы-дуңма югослав улуска ханы сагыш човаашкынын илереткен телеграмманы Совет Кызыл Крестин куускумунун даргазы профессор А. А. Митрев югослав Кызыл Крестин президентин эш Павле Грегориче чоруткан.

(СЭТА).

Камгалал ажылдары чоруп турар

БЕЛГРАД. (СЭТА). «Борба», «Политика», а ол ышкаш «Вечерни новости» деп солунарынн кежеэ үндүргөн номерлеринде дыңнадып турарын эугаар алдыра, июль 26-да 5 шак 17 минута турда уаур грегедичи күштүг чер шимчээшкенин Макодониянын найсыска Скопле хоорайнын уаур кезинин, ылаңгыа хоорайнын Вардара хемини чөөн эринде шөйтүгөн кезини үрөгдөөн. Чер шимчээшкени хоорайнын хөй-чүл чурттакчылары ууй берген турда болган. Баштайгы болгаш четче эвес мезелер-биле алдыра, кижин когаралынын саны аажок хөй болуп турар. Бажынарынын барык 80 хузу бузулган азы үрелген.

Скоплене хөй-чүл чурттакчылары

ам-даа бузулуларын алаанга чыгышпаан. Камгалал ажылдары дүште эгелдөөн, Скоплене чоңуңа дузалажыгы-биле шериг кезектеринде аңгыда, чок хоорайларын чурттакчылары келген. Эм аймаан чүдүргөн болгаш медицина ажылдакчыларын сөөрткен самолёттар чуртун яны-бүрү районнарыдан кээп турар.

Баштайгы мезелер-биле алдыра, өлгөн, аар болгаш чик балыгланганнарын саны каш-каш муң кижин болуп турар. Солунарынн кежеэ үнгөн номерлеринде айткан мезелер-биле алдыра, 15 шак турда 2 муң хире кижин өлгөн.

Чуртка ийи хүнүн кажымдалын чарлаан.

МАКМИЛЛАНЫН БАЙЫР ЧЕДИРГЕНИ

ЛОНДОН. (СЭТА). Агаарга, космос делегенин болгаш суг ааанга адролуг чөпөстөң шенелдерин кылдырн хорутуур дугайында керээни Москвага парадирлязинин дугайында Англиянын премьер-министра Гарольд Макмиллан общиналар палаатынга мезелеге кылган.

Москвага чедип алдынган керээ «чүгө болуңуң талазы-биле үнелел болуп турар эвес, харын келир үеде улам ийик депшилгө уаур ынаштары берип турара деп Макмиллан мезелээн.

АКШ-тын күрүө секретары болгаш Англиянын даштыкы черектер министрли ол керээге ат салыры-биле эң-не чокку үеде Москвага чоруттарлар деп Макмиллан дыңнаткан.

Керээни парадирлязини-биле хол-баштыр Макмиллан Совет чазактын башчыны Н. С. Хрущевка өөрүп чедиргенин илереткен.

Оң соонда чүве чугаалаан, лей-

бористег оппозициянын башчыны Г. Вильсон болза ол керээ даш бугу делегенин улустары өөрүп четтирер апаар деп оңалдап мезелээт. Адролуг чөпөстөң хостуг эонналары тургузарынын планын ботандырынга дүргөн депшилинген чедип аларынын ынамык ам бар апаар деп, ол мезелээт.

Санап берип чүве чугаалаан парламнет депутаттары делегенин дүшкүрүг чоруту чавырылдырыныче чугаа базым кылдыр Москва дугузалажыгына байыр чедирип турганнар.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амыг дугузалажыгы Совет Эвилелдинин санадалаан, НАТО-нун болгаш Варшава керээзинин чурттарынын аразынга халашпас чорук дугайында керээ-биле мезаринин өрөгөж чугаалаанын дугайын лейборист Менделсон мезелээт. Оңу калбак хөй-ниги деткир ийик деп оратор чугаалаан.

Амы